

Ιωάννης ο Βαπτιστής:

**Ο τελευταίος Προφήτης (Π.Δ.)
και Πρόδρομος του Χριστού (Κ.Δ.)**

Οι γονείς του

Ο Ιωάννης ήταν γιος του ιερέα **Ζαχαρία** και της **Ελισάβετ** που ήταν συγγενής της Θεοτόκου. Οι γονείς του ανήκαν σε ιερατικές οικογένειες. Ο πατέρας του ήταν από την ιερατική τάξη του Αβιά, ενώ η μητέρα του ήταν απόγονος του Ααρών (Λουκάς 1,5).

Ο ευαγγελισμός του Ζαχαρία

«Μὴ φοβᾶσαι, Ζαχαρία. Γιατὶ ὁ Θεὸς ἐδέχθηκε τὴν προσευχὴ σου καὶ ἡ γυναίκα σου, ἡ Ἐλισάβετ, θὰ γεννήσει υἱό. Καὶ θὰ τὸν ὀνομάσεις Ἰωάννη. Καὶ θὰ δοκιμάσεις μεγάλη χαρὰ καὶ ἀγαλλίαση. Πολλοὶ θὰ χαροῦν γιὰ τὴ γέννησή του, γιατί θὰ εἶναι μέγας καὶ περιφανὴς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Θὰ λάβει ὅλο τὸ πλῆρωμα τῆς Θείας Χάριτος καὶ θὰ γεμίσει ἀπὸ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅταν ἀκόμη θὰ κυοφορεῖται στὴν κοιλία τῆς μητέρας του Ἐλισάβετ. Καὶ μὲ τὸ κήρυγμά του θὰ ἐπιστρέψουν πολλοὶ Ἰσραηλῖτες στὴ γνώση τοῦ Ἀληθινοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου αὐτῶν. Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γίνεи αὐτό; Καὶ μὲ ποῖο τρόπο θὰ τὸ γνωρίσω καὶ θὰ τὸ πιστέψω, ὅταν εἶμαι γέροντας στὴν ἡλικία καὶ ἡ γυναίκα μου ὑπέργηρη καὶ στείρα;». Τότε ὁ Ἄγγελος τοῦ εἶπε: «Εγὼ εἶμαι ὁ Γαβριήλ, ποὺ παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ ἀπέστειλε ὁ Θεὸς νὰ σοῦ φέρω αὐτὴ τὴ χαρμόσυνη ἀγγελία. Καὶ ἰδού, ἐπειδὴ δὲν ἐπίστεψες στὰ λόγια μου, θὰ μείνεις ἄλαλος μέχρι τὴν ἡμέρα ποὺ θὰ ἐκπληρωθοῦν ὅσα σοῦ προανήγγειλα, δηλαδὴ μέχρι νὰ γεννηθῇ ὁ Ἰωάννης».(Λκ 1, 5-25, 39-45, 56).

**Γέννηση, περιτομή,
ονοματοδοσία του Ιωάννη
και προφητική ωδή
του πατέρα του (Λκ 1, 57-80).**

Τὴν ὄγδοη ἡμέρα οἱ συγγενεῖς ἦλθαν γιὰ νὰ ἐκτελέσουν τὴν περιτομὴ τοῦ παιδιοῦ καὶ ἤθελαν νὰ τὸ ὀνομάσουν μὲ τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του, Ζαχαρία. Ἀλλὰ ἡ Ἐλισάβετ τοὺς εἶπε ὅτι θὰ ὀνομαστεῖ Ἰωάννης. Στὴν ἀπορία τους, πῶς θὰ λάβει τὸ ὄνομα αὐτό, ἐπειδὴ κανένας ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς δὲν εἶχε τὸ ὄνομα αὐτό, ὁ Ζαχαρίας ἐζήτησε μία μικρὴ πλάκα ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔγραψε τὰ ἀκόλουθα: **«Ἰωάννης εἶναι τὸ ὄνομά του»**. Καὶ ἐξεπλάγησαν ὅλοι. Ὁ Ζαχαρίας δὲ ἄνοιξε ἀμέσως τὸ στόμα του καὶ εὐλογοῦσε τὸν Θεὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά του. Ὁ δὲ Ἰωάννης καθημερινὰ ἀναδεικνυόταν ὡς ἔμψυχο ὄργανο τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, πλήρης τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, στήλη κάθε ἀρετῆς καὶ εὐσέβειας.

Χώρος δράσης του Ιωάννη:

Ο Ιωάννης για προπαρασκευή του έργου του **κατέφυγε στις ερήμους**, όπως παλαιότερα είχαν ομοίως καταφύγει ο Μωυσής και ο προφήτης Ηλίας.

Σε ηλικία **30 ετών**, κατά θεία εντολή, **εμφανίζεται** στην έρημο της Ιουδαίας, **στον Ιορδάνη** ποταμό. Εκεί **κήρυσσε** στα πλήθη και **βάπτιζε** όσους προσέρχονταν προς αυτόν.

2. Το όνομα **Ιωάννης** προέρχεται από το εβραϊκό όνομα **יחזקאל (Γιοζάναν)**, που αποτελεί συντομευμένη μορφή του ονόματος **יחזקאל (Γιεχόαναν)**.

Παραδοσιακά μεταφράζεται ως «**Δώρο Θεού**», γι' αυτό και συνήθως θεωρείται αντίστοιχο του **Θεόδωρου** και **Θεοδώρητου** και **Θεοχάρη**.

α΄

Μτ 3, 1 Εκείνον τον καιρό εμφανίστηκε στην έρημο¹ της Ιουδαίας ο Ιωάννης² ο Βαπτιστής. Κήρυττε

2 κι έλεγε: «**Μετανοείτε³, γιατί έφτασε η Βασιλεία του Θεού**».

3 Για τον Ιωάννη είχε προφητέψει ο προφήτης Ησαΐας: «**Μια φωνή βροντοφωνάζει στην έρημο: ετοιμάστε τον δρόμο για τον Κύριο, κάντε ίσια τα μονοπάτια να περάσει**»^{*}. (Ησαΐας 40, 3)

4 Ο Ιωάννης φορούσε ρούχο από τρίχες καμήλας και ζώνη δερμάτινη στη μέση του. Η τροφή του ήταν ακρίδες⁴ και μέλι από αγριομέλισσες.

5 Σε αυτόν τον άνθρωπο πήγαινε τότε όλος ο κόσμος, από τα Ιεροσόλυμα και από όλη την Ιουδαία, κι από όλη την περιοχή του Ιορδάνη.

6 Έρχονταν και τους βάπτιζε στον Ιορδάνη ποταμό, καθώς ομολογούσαν τις αμαρτίες τους⁵.

7 Όταν ο Ιωάννης είδε πολλούς Φαρισαίους και Σαδδουκαίους να έρχονται για να βαπτιστούν, τους είπε: ...

8 «Αν θέλετε να γλιτώσετε, κάνετε έργα που ταιριάζουν σε αυτούς που πραγματικά μετανοούν.

9 Και μην αυταπατάστε λέγοντας, "καταγόμαστε από τον Αβραάμ"...».

^{*} Ξεριζώστε, δηλαδή, από τις ψυχές σας τα αγκάθια των αμαρτωλών παθών και ρίξτε μακριά τα λιθάρια του εγωισμού και της πώρωσης και καθαρίστε με μετάνοια το εσωτερικό σας, για να δεχθεί τον Κύριο.

"Μετανοώ", εξηγεί ο άγιος Ιωάννης της Κρονστάνδης "σημαίνει ότι **νιώθω στην ψυχή μου το ψέμα, την αφροσύνη, την ενοχή των αμαρτιών μου.** Σημαίνει πως **συναισθάνομαι την προσβολή που έκανα στον Πλάστη μου, στον Πατέρα και Ευεργέτη μου.** Σημαίνει πως **ολόψυχα επιθυμώ την διόρθωση και την κάθαρση...** Μετάνοια είναι η άρνηση της αμαρτίας, ο πόλεμος εναντίον του κακού που εχθρεύεται τον Θεό και τον εαυτό μας... Όπως η αμαρτία είναι ο θάνατος της ψυχής, έτσι η μετάνοια είναι η ανάστασή της." (π. Αλεξάνδρου Σεμενώφ, *Ο ΑΓΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΗΣ ΚΡΟΝΣΤΑΝΔΗΣ*, εκδ. Ι. Μ. Παρακλήτου Ωρωπού, σ. 229).

«Γεννήματα φαρμακερών οχίων, ποιος σας είπε ότι μπορείτε να σωθείτε από την οργή που έρχεται; Κάμετε, λοιπόν, έργα άξια της αληθινής μετάνοιας σας και μη νομίζετε ότι μπορείτε να λέτε μεταξύ σας: έχουμε τον Αβραάμ πατέρα. Επειδή εγώ σας δηλώνω ότι και από αυτές τις πέτρες ο Θεός μπορεί να δημιουργήσει απογόνους στον Αβραάμ. Το τσεκούρι είναι ήδη τοποθετημένο στη ρίζα των δέντρων. Κάθε δέντρο, λοιπόν, που δε θα παράγει καλό καρπό θα κόβεται και θα ρίχνεται στη φωτιά». Ματθ. 3, 7-10

Λκ 3, 10 Τα πλήθη τον ρωτούσαν: «Τι να κάνουμε, λοιπόν;»
11 Κι εκείνος τους απαντούσε: «Όποιος έχει δύο χιτώνες ας δώσει τον ένα σε αυτόν που δεν έχει, κι όποιος έχει τρόφιμα ας κάνει το ίδιο».

14 Τον ρωτούσαν ακόμη και στρατιώτες: «Κι εμείς τι πρέπει να κάνουμε;» Και τους έλεγε: «Μην παίρνετε λεφτά από κανέναν με ψεύτικες κατηγορίες ούτε με τη βία, αλλά να αρκείστε στον μισθό σας».

15 Καθώς ο κόσμος περίμενε κι όλοι σκέφτονταν μέσα τους για τον Ιωάννη, μήπως αυτός είναι ο Χριστός,

16 εκείνος απαντούσε σε όλους κι έλεγε: ...

Μτ 3,11 «**Εγώ σας βαπτίζω με νερό, και το βάπτισμά μου είναι βάπτισμα μετάνοιας. Αυτός όμως που έρχεται ύστερα από μένα είναι πιο ισχυρός από μένα, και δεν είμαι άξιος ούτε τα υποδήματά του να κρατήσω. Αυτός θα σας βαπτίσει με Άγιο Πνεύμα...**»

**"Αυτός όμως που έρχεται™
είναι πιο ισχυρός από μένα™"
(Μτ 3, 11).**

Παρά το μεγαλείο του ο **Ιωάννης** γνωρίζει και τονίζει τα *όρια* του· έχει τη συναίσθηση του ποιος είναι και τι μπορεί. Μπορεί μόνον να καλεί και να απαιτεί, όμως **όχι και να χαρίζει την καινούρια ζωή.**

Αυτή η δωρεά είναι του Θεού,
και θα την φέρει Αυτός του
οποίου ο Ιωάννης ήταν
Πρόδρομος.

Ο ίδιος ήταν **μόνον** δείκτης
προς τον Χριστό.

Το βάπτισμα της μετάνοιας και το βάπτισμα του Πνεύματος

Το βάπτισμα του Ιωάννη ήταν προσωρινό και κρατούσε τους βαπτιζόμενους σε κατάσταση μετάνοιας και αναμονής. **Δεν χάριζε Πνεύμα Άγιο ούτε παρείχε ουσιαστικά άφεση αμαρτιών.** Απλώς βοηθούσε στην **συνειδητοποίηση της αμαρτωλότητας και της ανάγκης μετάνοιας.** Γι' αυτό ακριβώς ο Ιωάννης έλεγε «ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν... αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί (Ματθ. 3,11).

Από δω φαίνεται ότι αυτός δεν βάπτιζε με Πνεύμα Άγιο. Τι σημαίνει ότι ο Χριστός θα μας βαπτίσει «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί» το καταλαβαίνουμε, εάν θυμηθούμε την ημέρα της Πεντηκοστής. Τότε κατέβηκε το Πνεύμα το Άγιο με μορφή πύρινων γλωσσών και βάπτισε τους αποστόλους και τους χριστιανούς του υπερώου. Έγινε κολυμβήθρα το υπερώο λέγει ο άγιος Χρυσόστομος.

β΄

Λκ 3,19 Επειδή όμως ο Ιωάννης κατηγορούσε τον Ηρώδη⁶ τον τετράρχη, γιατί είχε για γυναίκα τη γυναίκα του αδελφού του, την Ηρωδιάδα⁷, καθώς και για πολλές άλλες φαύλες πράξεις,

20 ο Ηρώδης... έκλεισε τον Ιωάννη στη φυλακή.

Λκ 7,24 (Ενώ ο Ιωάννης βρισκόταν στη φυλακή)... ο Ιησούς άρχισε να μιλάει στον κόσμο για τον Ιωάννη:

28 «Σας βεβαιώνω πως μάνα δεν γέννησε ως τώρα προφήτη πιο μεγάλο από τον Ιωάννη τον Βαπτιστή...»

Μκ 6,19 Και η Ηρωδιάδα μισούσε τον Ιωάννη κι ήθελε να τον σκοτώσει, αλλά δεν μπορούσε.

20 Γιατί ο Ηρώδης φοβόταν τον Ιωάννη, επειδή ήξερε ότι ήταν δίκαιος κι άγιος άνθρωπος...

21 Η Ηρωδιάδα τελικά βρήκε την ευκαιρία, όταν ο Ηρώδης για τα γενέθλιά του κάλεσε σε δείπνο τους πολιτικούς και στρατιωτικούς άρχοντες και τους επίσημους της Γαλιλαίας.

22 Τότε μπήκε η θυγατέρα της Ηρωδιάδας και χόρεψε. Τόσο άρεσε στον Ηρώδη και στους καλεσμένους, που ο βασιλιάς είπε στο κορίτσι: «Ζήτησέ μου ό,τι θέλεις, και θα σου το δώσω».

23 Της έκανε μάλιστα και όρκο: «Οτιδήποτε μου ζητήσεις θα σου το δώσω, μέχρι και το μισό μου βασίλειο».

24 Πήγε τότε και είπε στη μητέρα της: «Τι να ζητήσω;» Κι εκείνη της απάντησε: «Το κεφάλι του Ιωάννη του Βαπτιστή».

25 Έρθε αμέσως βιαστικά στον βασιλιά και του ζήτησε: «Θέλω τώρα αμέσως να μου δώσεις το κεφάλι του Ιωάννη του Βαπτιστή μέσα σε ένα πιάτο».

26 Ο βασιλιάς λυπήθηκε, εξαιτίας όμως του όρκου που είχε δώσει μπροστά στους καλεσμένους δεν ήθελε να της το αρνηθεί.

27 Έστειλε τότε αμέσως ο βασιλιάς έναν στρατιώτη της φρουράς με τη διαταγή να φέρει το κεφάλι του Ιωάννη.

28 Εκείνος πήγε και τον αποκεφάλισε στη φυλακή. Έφερε το κεφάλι του σε ένα πιάτο και το έδωσε στο κορίτσι, και το κορίτσι το έδωσε στη μητέρα του.

Μτ 14,12 Πήγαν τότε οι μαθητές του Ιωάννη και σήκωσαν το σώμα και το έθαψαν⁸, κι ύστερα πήγαν και το ανάγγειλαν στον Ιησού.

Η αποτομή της τιμίας κεφαλής του
αγίου ενδόξου Προφήτου
Προδρόμου και Βαπτιστού Ιωάννου

Επεξεργασία

1. Υπογραμμίστε στο κείμενο α' τι έλεγε και τι έπραττε ο Ιωάννης προετοιμάζοντας τους Ιουδαίους για τον ερχομό του Μεσσία;

- Μετανοείτε, γιατί έφτασε η Βασιλεία του Θεού.
- Τους βάπτιζε στον Ιορδάνη

2. Ποια πίστευε και διακήρυττε ότι ήταν η σχέση του με τον αναμενόμενο Μεσσία;

Υπογραμμίστε στο κείμενο β' πώς τον χαρακτηρίζει ο Ιησούς;

Αυτός θα έρθει μετά από μένα και είναι πολύ ανώτερος μου, και θα βαπτίζει με Άγιο Πνεύμα.

Μάνα δεν γέννησε ως τώρα μεγαλύτερο προφήτη από τον Ιωάννη.

3. Ο Ιωάννης κήρυττε έμπρακτη μετάνοια. Ποιες συγκεκριμένες αλλαγές ζωής πρότεινε να κάνουν οι...

α. Φαρισαίοι και
Σαδδουκαίοι

- Να κάνουν έργα και να μην αρκούνται μόνο στο όνομά τους.

β. απλός λαός

- Όποιος έχει δύο χιτώνες να δίνει τον ένα σε όποιον δεν έχει, το ίδιο και με τα τρόφιμα.

γ. στρατιώτες

- Μην παίρνετε λεφτά με ψεύτικες κατηγορίες ή με τη βία αλλά να αρκείστε στο μισθό σας.

4. Για ποια ζητήματα έκρινε ο Ιωάννης τον Ηρώδη;

Είχε διώξει τη νόμιμη γυναίκα του, την κόρη του βασιλιά Αρέτα, και συζούσε παράνομα με την γυναίκα του αδερφού του (του Φιλλίπου).

και ποιες συνέπειες είχε αυτό για τον ίδιο;

Τη θανάτωσή του.

ἸΩΑΝΝΗΝ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΚΑΙ ΠΡΟΦΗΤΗΝ

**5. Ποιο σημείο από τη ζωή και τη δράση του
Προδρόμου τράβηξε ιδιαίτερα την προσοχή σας;
Γιατί;**

- Τρόπος ζωής (ασκητής).
- Αυστηρή και θαρραλέα κριτική κατά θρησκευτικών και πολιτικών προσώπων και καταστάσεων.
- Ιδιαίτερα ο αυστηρός έλεγχος κατά Ηρώδη και το άδικο τέλος του.

Η Εκκλησία μας τιμά την μνήμη του καθ' όλο το έτος στις εξής ημερομηνίες:

- Την μνήμη της Συλλήψεώς του, την 23η Σεπτεμβρίου,
- Την Γέννησή του, την 24η Ιουνίου,
- Την Αποτομή της Κεφαλής του, την 29η Αυγούστου,
- Την Α' και Β' Εύρεση της Κεφαλής του, την 24η Φεβρουαρίου,
- Την Γ' Εύρεση της, την 25η Μαΐου και
- Την Σύναξή του, μετά τα Θεοφάνεια την 7η Ιανουαρίου.

Βασικά στοιχεία του μαθήματος

- Ο Ιωάννης γνώριζε καλά τα όριά του, τη δική του αποστολή και τη σχέση του με τον Ιησού.
- Το κήρυγμά του με λίγα λόγια ήταν: **Επιστρέψτε στον Θεό, αρχίστε νέα ζωή, ετοιμαστείτε!**
- Με την προφητική του παρουσία και δράση προετοίμασε ουσιαστικά τους ανθρώπους να προσέξουν το πρόσωπο και το έργο του Χριστού.
- Όσοι μελετούν τον Ιωάννη θυμούνται τον μεγάλο έπαινο που έκανε γι' αυτόν ο Ιησούς.

Η διάταξη των εικόνων στο τέμπλο

Διπλός Πρόδρομος

Κήρυκας

σε ζωντανούς και νεκρούς

Ο άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος **κηρύττει στον Άδη**, προετοιμάζοντας τις ψυχές των ανθρώπων για την έλευση του Χριστού που θα κατέβαινε μετά την Σταύρωση για να τον λαφυραγωγήσει και να ανοίξει τον Παράδεισο.

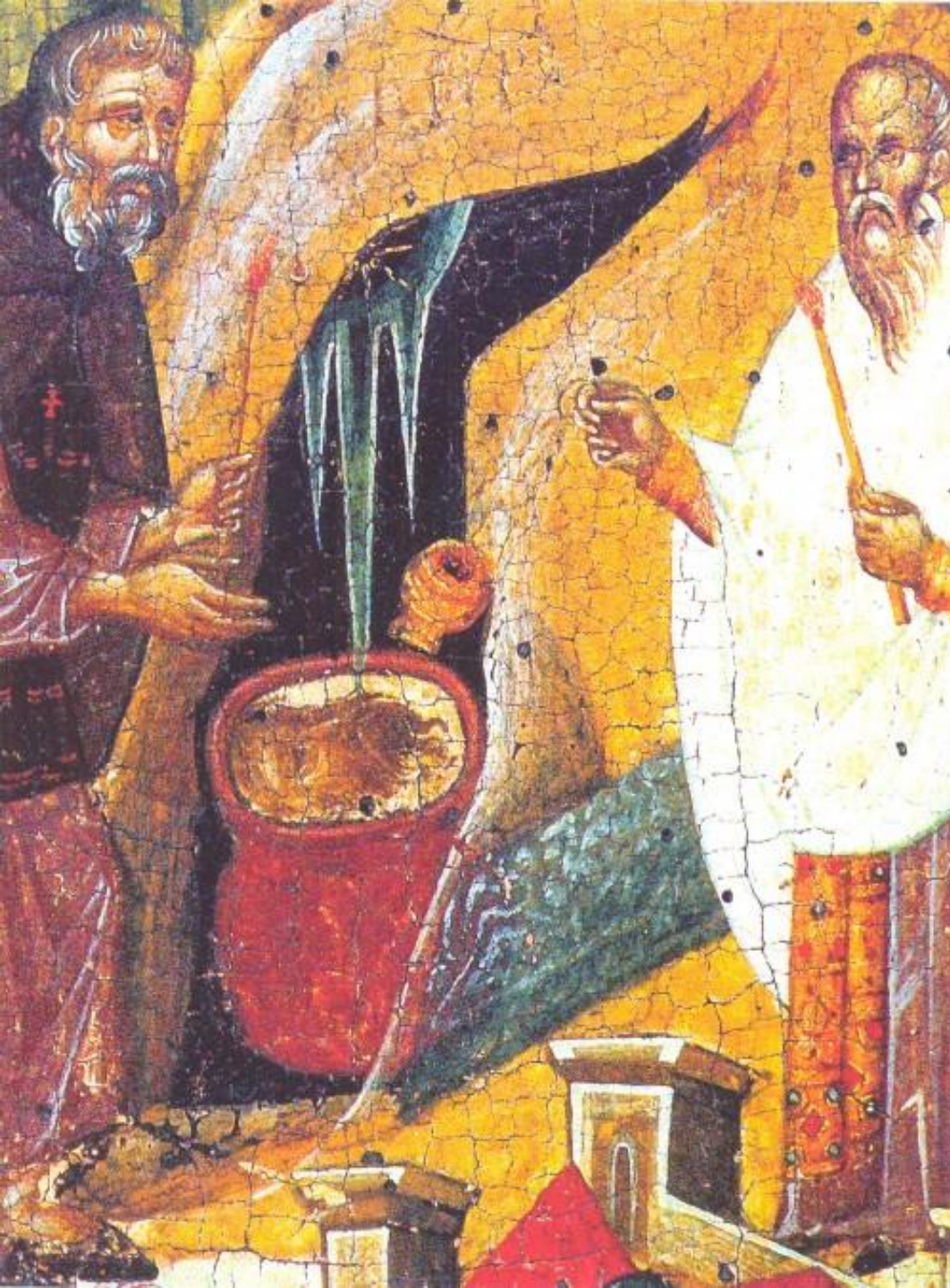

Η «εἰς Ἄδου κάθοδος». Νωπογραφία από την Μονή της Χώρας.

Ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος δείχνει τον Χριστό στις ψυχές των κεκοιμημένων, όπως τον έδειξε και στους ζωντανούς

Δέση, ψηφιδωτό στο νότιο Υπερώο (γυναικωνίτη) της Αγίας Σοφίας, 1261
Η Παναγία και ο Ιωάννης ο Πρόδρομος δέονται στον Κύριο Ιησού Χριστό υπέρ των ανθρώπων.

Η πρώτη εύρεση της Τιμίας Κεφαλής του Αγίου Ιωάννου του Προδρόμου έγινε στη Μαχαιρούντα, σε χώρο πού ήταν κτισμένο το ανάκτορο του Βασιλιά Ηρώδη. Αφού η Ηρωδιάδα, η παράνομη σύζυγος του Ηρώδη έλαβε αυτό που ποθούσε, να δει δηλαδή «επί πίνακι» την αιματόβρεκτη κεφαλή του Προδρόμου, διέταξε να την θάψουν σ' ένα μέρος κοντά στο παλάτι, ώστε να μπορεί να πηγαίνει και να το καταπατεί, ικανοποιώντας έτσι το άσβεστο μίσος και την κακία της.

Στον τόπο εκείνο έμεινε θαμμένη, μέχρι την ημέρα που την ανακάλυψαν δύο μοναχοί από την Ανατολή, στους οποίους επανειλημμένα αποκαλύφθηκε ο Τίμιος Πρόδρομος [α' εύρεση].

"Φυλάσσει Κύριος πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἐν ἑξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται" (Ψαλμός λγ', 21).

Η αγία δεξιά [χείρα του Τιμίου Προδρόμου](#), με την οποία βάπτισε το Σωτήρα μας καθώς μελωδικότατα ψάλλει η εκκλησία μας (*Τὴν χεῖρά σου τὴν ἀψαμένην, τὴν ἀκήρατον κορυφὴν τοῦ Δεσπότη...*), φυλάσσεται στην Ιερά Μονή Διονυσίου .

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος περίλυπος προ της αριστεράς χειρός του τιμίου Προδρόμου στο Μουσείο των Ανακτόρων Τοπ Καπί Κ/πόλεως.

Απολυτίκιο

Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων· σοὶ δὲ ἀρκέσει ἡ μαρτυρία τοῦ Κυρίου Πρόδρομε·
ἀνεδείχθης γὰρ ὄντως καὶ Προφητῶν σεβασμιώτερος, ὅτι καὶ ἐν ῥείθροις βαπτίσει
κατηξιώθης τὸν κηρυττόμενον. Ὅθεν τῆς ἀληθείας ὑπεραθλήσας, χαίρων εὐηγγελίσω καὶ
τοῖς ἐν Ἄδῃ, Θεὸν φανερωθέντα ἐν σαρκί, τὸν αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ
παρέχοντα ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Παρά το ότι βλέπουμε το κεφάλι στο πιάτο, ο Ιωάννης ζωγραφίζεται ολόκληρος. Ο αγιογράφος θέλει να δείξει ότι ο βιολογικός θάνατος δεν σημαίνει θάνατο του προσώπου.